

Saksgang
Fylkesutvalget 2015 - 2019

Møtedato
19.11.2019

Saksnr.
69/19

Høringsuttalelse: "Høring – NOU 2019:9 Fra kalveskinn til datasjø – Ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver"

Sammendrag

Finnmark fylkeskommune har mottatt "Høring – NOU 2019:9 Fra kalveskinn til datasjø – Ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver" fra Kulturdepartementet. Høringsfrist er 2. desember 2019. Finnmark fylkeskommunes høringsuttalelse fremmes til fylkesutvalget for politisk behandling.

Fylkesrådmannens innstilling

- 1: Finnmark fylkeskommune mener at forslaget om å utvide arkivlovens virkeområde (§2) er positivt, men at omfanget og konsekvensen ikke kommer tydelig frem og at eventuelle sanksjoner, etter tilsyn, ikke bør iverksettes ovenfor denne typen virksomheter før det har gått noe tid.
- 2: Finnmark fylkeskommune er positive til endringene rund forskerinnsyn i taushetsbelagt materiale (§33), og at kommunal sektor bør selv kunne avgradere egen dokumentasjon.
- 3: Finnmark fylkeskommune støtter forslaget om at fylkeskommunene får ansvar for å koordinere arbeidet med private arkiver av regional betydning (§34), men midler til det regionale koordineringsansvar må legges som en økning i fylkeskommunens frie inntekter.
- 4: Finnmark fylkeskommune støtter forslaget om at fylkesmannen skal ha tilsyn med arkiver dannet i kommuner og fylkeskommuner (§41) da tilsynsoppgaven per i dag har lav etterlevelse og et lavt tilsynsvolumet er det hensiktsmessig med en tydeligere organisering av det regionale tilsynet.

Vadsø 01.11.2019

Øystein Ruud
fylkesrådmann

Anne-Cathrine Larsen
Avdelingsleder administrasjonsavdelinga

Vedlegg

1. Høringsbrev fra Kulturdepartementet (01.07.2019): Høring - NOU 2019:9 Fra kalveskinn til datasjø - Ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver

Bakgrunn

Finnmark fylkeskommune har mottatt "Høring – NOU 2019:9 Fra kalveskinn til datasjø – Ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver" fra Kulturdepartementet. Høringsfrist er 2. desember 2019. Finnmark fylkeskommunes høringsuttalelse fremmes til fylkesutvalget for politisk behandling.

Beskrivelse

NOU 2019:9 er en faglig god gjennomgang av dokumentasjons- og arkivfaglige problemstillinger som dagens arkivlov ikke er i stand til å ivareta fordi arkivloven ble skrevet i en annen forvaltningsmessig og ikke-digital tidsalder. Virkeområdet er justert mot offentliglovens og forvaltningslovens virkeområde slik at virkeområdet samsvarer mer enn i dag.

For fylkeskommunen er det fire deler av lovutkastet som er av betydning og som har blitt vurdert. Lovens virkeområde foreslås utvidet til å omfatte virksomheter som har en stor andel fylkeskommunalt eierskap, forskerinnsyn i taushetsbelagt materiale, lovfeste fylkeskommunens regional koordinerende funksjonen i arbeidet med privatarkiv og at tilsyn med arkiver dannet i kommuner og fylkeskommuner organiseres regionalt hos fylkesmannen.

Lovens virkeområde - §2

I høringen foreslås det at dagens arkivplikt for statlige, fylkeskommunale og kommunale virksomheter utvides til også å gjelde selvstendige offentlige virksomheter «selvstendige virksomheter hvor staten, fylkeskommuner eller kommuner har mer enn halvparten av eierandelene; virksomheter hvor staten, fylkeskommuner eller kommuner velger mer enn halvparten av medlemmene i virksomhetenes øverste organer; og andre virksomheter når de treffer enkeltvedtak og utferdiger forskrift».

Forskerinnsyn i taushetsbelagt materiale - § 33

Utvalget har en drøfting av forskerinnsyn i taushetsbelagt arkivmateriale på sidene 233-234 i NOUen

Privatarkiv – ny §34

I høringen foreslås det å lovfeste en fylkeskoordinerende funksjon for privatarkiv. Dette innebærer et overordnet og helhetlig ansvar for planlegging, innsamling, oppbevaring og formidling av arkivmateriale etter privat virksomhet. Det er positivt at dette nå er foreslått lovfestet. Finnmark fylkeskommune har gjennom flere år vært dert fylkes-koordinerende ledd for privatarkiver i Finnmark. Dette har ikke vært lovpålagt, men har i regi av fylkesbiblioteket blitt løftet og satset på. Finnmark fylkeskommune vedtok egen strategi for arbeidet med privatarkiver i fylket i 2017.

I lovutkastets paragraf 34 andre ledd gis Fylkeskommunen «ansvar for å koordinere arbeidet med private arkiver av regional betydning.» Utvalget foreslår at det må «forventes at fylkeskommunen bruker frie midler til arbeidet med private arkiver, for eksempel i samspill med andre kultur- og kulturminneoppgaver etter kulturloven.».

Tilsyn regionalt organisert hos fylkesmannen – ny § 41

I høringen foreslås det at tilsyn med arkiver dannet i kommuner og fylkeskommuner kan overføres til fylkesmannen. Da tilsynsoppgaven per i dag har lav etterlevelse og et lavt tilsynsvolumet er det hensiktsmessig med en tydeligere organisering av det regionale tilsynet.

Det er presisert at tilsynet regionalt skal fokusere på plikt til å dokumentere og til å bevare dokumentasjon, krav til dokumentasjonen, langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring av arkiver og private arkiver. I vår region kan et bedret tilsyn være med på å tydeliggjøre formålene og verdiene med de offentlige arkivene og skape bedre arkivfaglige kompetansemiljøer i regionen.

Vurdering

Lovens virkeområde - § 2

Fylkesrådmannen mener at forslaget om å utvide arkivlovens virkeområde er positivt, men at omfanget og konsekvensen ikke kommer tydelig frem. Kommunale og fylkeskommunale selskaper vil få en utfordring økonomisk og administrativt, samtidig som det antagelig må en kompetanseheving eller rekruttering til. Dette må tas med i vurderingene når det gjelder tidspunkter for igangsetting av tilsyn og at det må avsettes meget god tid før eventuelle sanksjoner kan iverksettes ovenfor denne typen virksomheter. En unntakshjemmel som foreslått i lovutkastet § 2 første ledd tredje setning er nødvendig. Forskerinnsyn i taushetsbelagt materiale - § 33

Fylkesrådmannen mener det er prinsipielt viktig at forskere som søker tilgang til taushetsbelagt kommunalt skapt arkivmateriale får denne avgjørelsen fattet slik at forskeren har tid til å benytte materialet innen rimelig tid. Dagens ordning med å søke departementene om innsyn har vist seg å være en hemsko. Kommunal sektor bør selv kunne avgradere egen dokumentasjon slik staten gjør for statlig arkivmateriale via Arkivverket. Lovutvalgets forslag til lovtekst anbefales endret med enten tillegg eller ny paragraf om bortfall av taushetsplikt i kommunalt arkivmateriale: «dersom ikke særlovgivning sier noe annet kan kommunal sektor ved øverste ledelse eller den de formynder avgjøre innsyn for taushetsbelagt kommunalt og fylkeskommunalt arkivmateriale på lik linje Arkivverket er bemyndiget gjennom § 33(3) og 33(4) for statlig materiale». Alternativt må dette utredes nærmere slik utvalget skriver på side 234.

Privatarkiv – ny §34

Fylkesrådmannen mener at det bør følge ressurser med, slik beskrevet i kapitel 22 og foreslått av ekspertutvalget for regionreformen. Finnmark fylkeskommune mener likevel at dette er for få ressurser da en eventuell fordeling av den foreslåtte potten på 6 millioner fordelt på regionene sannsynlig ikke vil finansiere kompetansepersoner og gi utviklingsresultater.

Utvalget foreslår midlene samlet sentralt hos Nasjonalarkivet, som skal forvaltes og fordeles som tilskudd. Fylkeskommunen bør ikke måtte bruke ressurser til å søke Nasjonalarkivet om midler for å kunne utøve et slikt lovpålagt ansvar. Fylkesrådmannen mener midler til det regionale koordineringsansvar må legges som en økning i fylkeskommunens frie inntekter.

Tilsyn regionalt organisert hos fylkesmannen – ny § 41

Tilsyn bidrar til langsiktig læring og forbedring av offentlig virksomhet for at overordnede mål blir nådd og innbyggernes rettigheter ivaretas. Fylkesmannen har allerede tilsynsoppgaver på flere fagområder, og er det mest erfarne tilsynsorganet vi har. Fylkesrådmannen mener at det er naturlig at denne oppgavene plasseres hos fylkesmannen og at det utvikles gode regionale arkivfaglige kompetanseenheter der.